

No Φ 092.22/6739

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγή αρ. 40547/10

Τ.Ο. Α.Ε.

Κατά

Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδρίασε την 1^η Οκτωβρίου 2013 σε Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Isabelle Berro-Lefèvre, Πρόεδρος,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Eriki Møse,

Ksenija Tirkovie,

Dmitry Dedov, Δικαστές,

Και με την σύμπραξη του Søren Nielsen, Γραμματέα Τμήματος,

No Φ 092.22/6739

Έχοντας υπόψη την προαναφερθείσα προσφυγή που ασκήθηκε στις 23 Ιουνίου 2010,

Έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η καθ' ης η προσφυγή Κυβέρνηση και την απάντηση της προσφεύγουσας εταιρείας,

Αφού διασκέφθηκε, εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

1. Η προσφεύγουσα εταιρεία, Τ.Ο. Α.Ε., είναι ελληνική ανώνυμη εταιρεία που εδρεύει στην Αθήνα. Στο Δικαστήριο εκπροσωπείται από τον δικηγόρο Αθηνών κ. Ι.Κτιστάκη.

2. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους πληρεξουσίους της, τον κ. Β.Κυριαζόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κ. Μ.Σκορίλα, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης

3. Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης, όπως εκτίθενται από τα μέρη συνοψίζονται ως εξής:

4. Η προσφεύγουσα εταιρεία είναι μια κατασκευαστική εταιρεία. Στις 20 Μαΐου 1986, προσέφυγε στο Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης με αίτηση ακύρωσης κατά διοικητικής πράξης σχετικά με την πληρωμή της για εργασίες που πραγματοποίησε στο αποχετευτικό σύστημα του δήμου Θεσσαλονίκης.

5. Η αρχική δικάσιμος ορίστηκε για τις 17 Δεκεμβρίου 1986, και κατά την δικάσιμο αυτή ματαιώθηκε η συζήτηση της υπόθεσης.

6. Στις 17 Φεβρουαρίου 1988, η προσφεύγουσα εταιρεία κατέθεσε αίτηση επαναφοράς της υπόθεσης. Ορίστηκε νέα δικάσιμος για τις 8

No Φ 092.22/6739

Ιουνίου 1988 και η υπόθεση πράγματι εκδικάστηκε. Στις 29 Ιουλίου 1988 το Διοικητικό Εφετείο απέρριψε την προσφυγή της προσφεύγουσας (απόφαση αρ. 132/1988).

7. Στις 23 Νοεμβρίου 1988, η προσφεύγουσα άσκησε αναίρεση.

8. Στις 22 Ιανουαρίου 1996, το Συμβούλιο Επικρατείας, με την απόφασή του αρ. 286/1996, απέρριψε την αναίρεση για τυπικούς λόγους. Η απόφαση αυτή ανέφερε ότι η προσφεύγουσα εταιρεία μπορούσε να ασκήσει και πάλι αίτηση αναίρεσης εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών.

9. Στις 8 Μαΐου 1996, η προσφεύγουσα εταιρεία άσκησε και πάλι αναίρεση στο Συμβούλιο Επικρατείας.

10. Μετά από είκοσι πέντε αναβολές που απαγγέλθηκαν αυτεπαγγέλτως, η υπόθεση εκδικάστηκε στις 11 Οκτωβρίου 2010.

11. Στις 6 Φεβρουαρίου 2012 το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση αναίρεσης με την απόφασή του αρ. 451/2012 που καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2012.

B. Το οικείο εθνικό δίκαιο και πρακτική

Ο Νόμος 4055/2012

α) Η Αιτιολογική Έκθεση του Νόμου 4055/2012

12. Ο νόμος 4055/2012 ««Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής» τέθηκε σε ισχύ στις 2 Απριλίου 2012. Η αιτιολογική έκθεση του νόμου περιλαμβάνει πολλές αναφορές στη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών. Ειδικότερα, η έκθεση αυτή αναφέρει ότι η υπερβολική διάρκεια των δικών είναι ο κύριος λόγος της διαπίστωσης παραβιάσεων της Σύμβασης από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Προσθέτει ότι μια δικαστική διαδικασία υπερβολικής διάρκειας μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την πραγματική άσκηση του

No Φ 092.22/6739

δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο. Όσον αφορά την προληπτική αίτηση επιτάχυνσης της διαδικασίας που προβλέπεται από το νόμο αυτό, η έκθεση αναφέρει ότι αποσκοπεί στην εναρμόνιση της εθνικής έννομης τάξης προς την νομολογία του Δικαστηρίου. Η έκθεση αναφέρει ότι, προκειμένου να διασφαλίσει τον πραγματικό χαρακτήρα της προσφυγής αυτής, ο νομοθέτης επέλεξε να εισάγει μια μεταβατική περίοδο πέντε ετών. Κατά την διάρκεια της περιόδου αυτής, ο καθορισμός δικασίμου εντός είκοσι τεσσάρων μηνών από την κατάθεση των αγωγών θα αφορά, μόνον μέρος των υποθέσεων, που έχουν εγγραφεί στο πινάκιο του αρμόδιου δικαστηρίου ανά δικάσιμο.

13. Επιπροσθέτως, επαναλαμβάνοντας τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την έννοια της «πραγματικής προσφυγής» υπό την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης και με αναφορές στην πιλοτική απόφαση «*Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδας*» (προσφυγή αρ. 50973/08, 21 Δεκεμβρίου 2010), η έκθεση αναφέρει τους λόγους για τους οποίους ήταν απαραίτητη η εισαγωγή, στο εθνικό δίκαιο, ενός ένδικου βοηθήματος που να επιτρέπει την αποζημίωση των ενδιαφερομένων για τις αδικαιολόγητες καθυστερήσεις που σημειώνονται στην διεξαγωγή των διοικητικών διαδικασιών. Πέραν του σκοπού της βελτίωσης της λειτουργίας της διοικητικής δικαιοσύνης, η έκθεση αναφέρει σημαντικά ποσά που το Ελληνικό Κράτος αναγκάστηκε να καταβάλει στους ενδιαφερομένους, μετά από αποφάσεις του Δικαστηρίου που συμπέραναν την παραβίαση του άρθρου 6§1 της Σύμβασης για υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Ενδεικτικά, το Ελληνικό Κράτος κατέβαλε 4.000.000 ευρώ τα έτη 2010 και 2011 για αποζημίωση λόγω καθυστερήσεων στις δικαστικές διαδικασίες. Η έκθεση αναφέρει ότι σκοπός του νομοθέτη ήταν να θεσπίσει, παράλληλα με την προληπτική αίτηση, μια άλλη αίτηση αποζημιωτικής φύσεως, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομολογίας του Δικαστηρίου, εγγυώμενος συγχρόνως την αποτελεσματικότητα αυτού του ένδικου βοηθήματος και την

No Φ 092.22/6739

ελάφρυνση των αρμοδίων δικαστηρίων. Έτσι αναφέρεται ότι μετά από την ολοκλήρωση της διαδικασίας ενώπιον κάθε βαθμού δικαιοδοσίας, μπορεί να ασκηθεί αποζημιωτική προσφυγή (αίτηση αποζημίωσης). Η αίτηση αυτή θα αφορά μόνον τον συγκεκριμένο βαθμό δικαιοδοσίας και όχι τους προηγούμενους βαθμούς. Η αιτιολογική έκθεση υπογραμμίζει ότι, για να μπορέσει να ασκηθεί η προσφυγή, δεν είναι παράλογο να απαιτείται το πέρας της δίκης για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας. Με την απαίτηση αυτή αποφεύγεται η άσκηση περιττών προσφυγών αφού οι ενδιαφερόμενοι θα διατηρούν το δικαίωμά τους να παραπονεθούν, ανά βαθμό δικαιοδοσίας, για την διάρκεια όλων των σταδίων της διαδικασίας –ακόμα και για αυτά που κατέληξαν σε μη οριστική απόφαση, με το τέλος της αντίστοιχης διαδικασίας.

14. Η έκθεση προβλέπει ότι η αποζημιωτική προσφυγή πρέπει να υπογράφεται από δικηγόρο, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι τα νομικά και πραγματικά ζητήματα διευκρινίζονται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο και προκειμένου να επιταχυνθεί η εξέτασή τους. Στον ίδιο σκοπό αποβλέπει και η υποχρεωτική εκδίκαση της προσφυγής, ακόμα και στην περίπτωση που το Κράτος δεν θα παρουσιάσει παρατηρήσεις ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου. Επίσης, η δικαστική απόφαση επί της προσφυγής δημοσιεύεται εντός σύντομης προθεσμίας δύο μηνών. Η αιτιολογική έκθεση αναφέρει επίσης ότι τα κριτήρια με βάση τα οποία γίνεται η διαπίστωση μιας πιθανής υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας και ο υπολογισμός της σχετικής αποζημίωσης είναι αυτά που έχει καθορίσει η οικεία νομολογία του Δικαστηρίου.

β) Οι οικείες διατάξεις του Νόμου 4055/2012

15. Τα σχετικά άρθρα του Νόμου 4055/2012 ορίζουν τα εξής:

Νο Φ 092.22/6739

Τμήμα Δ

Δίκαιη ικανοποίηση των διαδίκων λόγω της υπερβολικής διάρκειας διοικητικών διαδικασιών και αίτηση επιτάχυνσης

Άρθρο 53

Δικαιούμενοι στην άσκηση αίτησης για δίκαιη ικανοποίηση

«1. Οποιοσδήποτε από τους διαδίκους, εκτός από το Δημόσιο και τα δημόσια νομικά πρόσωπα τα οποία συνιστούν κυβερνητικούς οργανισμούς κατά την έννοια του άρθρου 34 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που έλαβαν μέρος σε διοικητική δίκη μπορεί να ζητήσει με αίτηση δίκαιη ικανοποίηση προβάλλοντας ότι η διαδικασία για την εκδίκαση της υπόθεσης καθυστέρησε αδικαιολόγητα και συγκεκριμένα ότι διήρκεσε πέραν του ευλόγου χρόνου που απαιτείται για τη διάγνωση των πραγματικών και νομικών ζητημάτων που ανέκυψαν στη δίκη.

2. Η αίτηση στρέφεται κατά του Ελληνικού Δημοσίου νομίμως εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών.»

Άρθρο 54

Αρμόδιο δικαστήριο

«1. Η αρμοδιότητα προς εκδίκαση της αίτησης για δίκαιη ικανοποίηση, όταν αφορά καθυστέρηση εκδίκασης υπόθεσης ενώπιον:

(α) του Συμβουλίου της Επικρατείας, ανατίθεται σε Σύμβουλο ή Πάρεδρο,

(β) των διοικητικών εφετείων, ανατίθεται σε Πρόεδρο Εφετών του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση,

(γ) των διοικητικών πρωτοδικείων, ανατίθεται σε Πρόεδρο Πρωτοδικών του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση.

No Φ 092.22/6739

2. Στην αρχή κάθε δικαστικού έτους, οι Πρόεδροι των δικαστικών σχηματισμών του Συμβουλίου της Επικρατείας ορίζουν τις δικασίμους των αιτήσεων για δίκαιη ικανοποίηση, καθώς και τους συμβούλους και παρέδρους που μετέχουν σε κάθε δικάσιμο. Την ίδια υποχρέωση έχει ο πρόεδρος της τριμελούς διεύθυνσης ή ο δικαστής που διευθύνει το διοικητικό εφετείο ή πρωτοδικείο».

Άρθρο 55

Αίτηση

«1. Η αίτηση ασκείται ανά βαθμό δικαιοδοσίας και εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε μετά από δίκη για την οποία ο αιτών παραπονείται ότι υπήρξε υπέρβαση της εύλογης διάρκειας αυτής. Ο αιτών δεν μπορεί να ζητήσει δίκαιη ικανοποίηση για υπέρβαση εύλογης διάρκειας της δίκης, η οποία έλαβε χώρα σε προηγούμενο βαθμό δικαιοδοσίας, με αφορμή την κατάθεση αίτησης για καθυστέρηση δίκης από ανώτερο δικαστήριο.

2. Η αίτηση, συνοδευόμενη από τα στοιχεία της παραγράφου 3 του άρθρου 56, κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση και περιέχει το όνομα και τη διεύθυνση κατοικίας εκείνου που την ασκεί, χρονολογία, υπογραφή, καθώς και την ηλεκτρονική διεύθυνση ή τον αριθμό τηλεφώνου ή του τηλε-ομοιοτύπου (φαξ) του αιτούντος ή του πληρεξουσίου δικηγόρου του. Η αίτηση κοινοποιείται με επιμέλεια του αιτούντος, με κάθε πρόσφορο μέσο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Αν έχει ασκηθεί ένδικο μέσο κατά της ως άνω απόφασης και η δικογραφία έχει διαβιβαστεί σε άλλο δικαστήριο, το τελευταίο διαβιβάζει αντίγραφα των διαδικαστικών εγγράφων στο δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η αίτηση.

No Φ 092.22/6739

3. Η αίτηση υπογράφεται από δικηγόρο, για τη νομιμοποίηση του οποίου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του π.δ. 18/1989 και του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

4. Για την άσκηση της αίτησης καταβάλλεται παράβολο, το οποίο ορίζεται σε διακόσια (200) ευρώ υπέρ του Δημοσίου. Το ύψος του ποσού αναπροσαρμόζεται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών. Η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη εάν δεν καταβληθεί παράβολο μέχρι τη λήξη της προθεσμίας της παραγράφου 1 του επόμενου άρθρου».

Άρθρο 56

«Διαδικασία»

«1. Όταν η αίτηση κατατίθεται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο πρόεδρος του σχηματισμού τμήματος, που εξέδωσε την απόφαση επί της δίκης, για την οποία ζητείται δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας αυτής, ορίζει, με πράξη του, σύμβουλο ή πάρεδρο για την εκδίκαση της. Με την πράξη αυτή, η οποία κοινοποιείται στον υπογράφοντα την αίτηση δικηγόρο και τον Υπουργό Οικονομικών, ορίζεται η ημέρα συζήτησης της αίτησης σε δημόσια συνεδρίαση, η οποία δεν μπορεί να απέχει πέραν των πέντε (5) μηνών από την κατάθεση της αίτησης. Η διοίκηση υποχρεούται να διαβιβάσει την έκθεση με τις απόψεις της και τα σχετικά στοιχεία τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από τη συζήτηση της αίτησης. Η αίτηση εκδικάζεται ακόμα και σε περίπτωση μη διαβίβασης της έκθεσης των απόψεων και των στοιχείων από τη διοίκηση.

2. Όταν η αίτηση κατατίθεται ενώπιον διοικητικού εφετείου ή διοικητικού πρωτοδικείου, ο πρόεδρος της τριμελούς διεύθυνσης του δικαστηρίου ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση επί της δίκης για την οποία ζητείται δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της διάρκειας αυτής, ορίζει με πράξη του, Πρόεδρο Εφετών ή αντίστοιχα Πρόεδρο

No Φ 092.22/6739

Πρωτοδικών για την εκδίκαση της. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος.

3. Ο αιτών μνημονεύει στην αίτηση του το δικαστήριο ενώπιον του οποίου προβάλλει ότι υπήρξε αδικαιολόγητη καθυστέρηση, αναφέρει τις αναβολές που τυχόν δόθηκαν με πρωτοβουλία των διαδίκων ή του δικαστηρίου, περιγράφει συνοπτικά τα ανακύψαντα νομικά ή πραγματικά ζητήματα, λαμβάνει θέση επί της πολυπλοκότητας αυτών.

4. Το Ελληνικό Δημόσιο απαντά επί των προβαλλόμενων λόγων περί υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης προσκομίζοντας όλα τα απαραίτητα στοιχεία σχετικά με τη δικονομική συμπεριφορά του αιτούντος κατά την εξέλιξη της δίκης, την πολυπλοκότητα της υπόθεσης και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο κρίνει αναγκαίο για τη διάγνωση της υπόθεσης.

5. Η απόφαση δημοσιεύεται εντός δύο (2) μηνών από τη συζήτηση της αίτησης και κατά αυτής δεν ασκείται ένδικο μέσο.».

Άρθρο 57

«Κριτήρια για τη διαπίστωση και την επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης»:

«1. Το δικαστήριο αποφαινεται για το αν συντρέχει υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης συνεκτιμώντας, ιδίως, τα εξής: α) τη συμπεριφορά των διαδίκων κατά την εξέλιξη της δίκης για την οποία παραπονείται ότι η διάρκεια της υπερέβη την εύλογη διάρκεια, β) την πολυπλοκότητα των τιθέμενων νομικών ζητημάτων, γ) τη στάση των αρμόδιων κρατικών αρχών, δ) το διακύβευμα της υπόθεσης για τον αιτούντα.

2. Όταν διαπιστώνεται ότι συντρέχει υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης και επομένως υπάρχει παραβίαση του δικαιώματος σε ταχεία απονομή της δικαιοσύνης, το δικαστήριο αποφαινεται για το αν πρέπει να καταβληθεί χρηματικό ποσό για τη δίκαιη ικανοποίηση και σε καταφατική περίπτωση ορίζει το ύψος αυτής, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως την περίοδο που υπερέβη τον εύλογο

No Φ 092.22/6739

χρόνο για την εκδίκαση της υπόθεσης κατά συνεκτίμηση των κριτηρίων της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και την ικανοποίηση του αιτούντος από άλλα μέτρα που προβλέπονται στην κείμενη νομοθεσία για την αποκατάσταση της βλάβης του, μεταξύ των οποίων και την επιδίκαση υπέρ αυτού αυξημένης δικαστικής δαπάνης κατά τα οριζόμενα στις οικείες διατάξεις.

3. Αν γίνει αποδεκτή η αίτηση, επιβάλλονται στο Δημόσιο τα έξοδα του αιτούντος για τη σύνταξη της αίτησης και την παράσταση του πληρεξουσίου δικηγόρου, τα οποία δεν μπορεί να υπερβαίνουν το εκάστοτε οριζόμενο ποσό για την άσκηση και συζήτηση της παρέμβασης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, μπορεί να επιβάλλεται δαπάνη υπέρ του Δημοσίου, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, ανερχόμενη έως και το πενταπλάσιο του ύψους του παραβόλου, εάν δε απορριφθεί ως προφανώς απαράδεκτη ή αβάσιμη, το ποσό της δαπάνης μπορεί να ανέλθει έως και το δεκαπλάσιο του ύψους του παραβόλου.»

Άρθρο 58

« Εκτέλεση της απόφασης »

«1. Η απόφαση με την οποία επιδικάζεται το χρηματικό ποσό της δίκαιης ικανοποίησης εκτελείται κατά τις οικείες, περί εντάλματος πληρωμής, διατάξεις εντός έξι (6) μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης στον Υπουργό Οικονομικών. Η είσπραξη του ποσού αυτού μπορεί να επιτευχθεί και με αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου η οποία γίνεται με κατάσχεση της ιδιωτικής περιουσίας αυτού. Αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του Δημοσίου επιτρέπεται μετά την παρέλευση των έξι (6) μηνών από την επίδοση της απόφασης στον Υπουργό Οικονομικών.

2. Για την κάλυψη της δαπάνης προς δίκαιη ικανοποίηση των διαδίκων, λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης, εγγράφεται κατ' έτος ειδική πίστωση στον Κρατικό Προϋπολογισμό, σε περίπτωση δε που δεν έχει εγγραφεί σχετική πίστωση στον προϋπολογισμό ή η εγγεγραμμένη είναι ανεπαρκής ή έχει

№ Φ 092.22/6739

εξαντληθεί, τηρείται η, κατά τις οικείες διατάξεις, διαδικασία εγγραφής ή μεταφοράς πίστωσης.».

Άρθρο 59

Αίτηση επιτάχυνσης ενώπιον του ΣΤΕ

Στο π.δ. 18/1989 προστίθεται άρθρο 33Α με τίτλο «Αίτηση επιτάχυνσης» ως εξής:

«1. Με αίτηση οποιουδήποτε από τους διαδίκους προς το δικαστήριο, μπορεί να ζητηθεί η επιτάχυνση της εκδίκασης της υπόθεσης, εάν η υπόθεση δεν έχει συζητηθεί για διάστημα μεγαλύτερο των είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου.

2. Ο πρόεδρος του οικείου τμήματος ή ο αναπληρωτής του εξετάζει την αίτηση και ορίζει συντομότερη δικάσιμο, εκτιμώντας κυρίως τις προηγούμενες καθυστερήσεις στην εκδίκαση της υπόθεσης σε προηγούμενους βαθμούς ή στάδια της διαδικασίας, καθώς και τις ανάγκες και το φόρτο του δικαστηρίου.

3. Η αίτηση επιτάχυνσης μπορεί να ζητηθεί για ένδικα βοηθήματα ή μέσα τα οποία ασκούνται μετά τη 16η Σεπτεμβρίου 2012, η δε συντομότερη δικάσιμο ορίζεται υποχρεωτικά εντός εξαμήνου, εκτός αν ο διάδικος που αιτείται την επιτάχυνση συνέβαλε στην παράταση της εκκρεμοδικίας.

Αναβολή της συζήτησης επιτρέπεται μόνο μία φορά για σπουδαίο λόγο σε δικάσιμο η οποία δεν μπορεί να απέχει πάνω από ένα τρίμηνο από την ορισθείσα με την πράξη επί της αίτησης επιτάχυνσης.

4. Για μια πενταετία, η οποία αρχίζει από τη 16η Σεπτεμβρίου 2012, ο προσδιορισμός των εισαγομένων ενδίκων βοηθημάτων και μέσων εντός είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την κατάθεση τους, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/3 των υποθέσεων κάθε δικασίμου. Τα κριτήρια που

Νο Φ 092.22/6739

λαμβάνονται υπόψη για την εξέταση των αιτήσεων είναι τα οριζόμενα στην παράγραφο 2, καθώς και ο επείγων χαρακτήρας των υποθέσεων.»

Άρθρο 60

Αίτηση επιτάχυνσης ενώπιον διοικητικών εφετείων και πρωτοδικείων

1. Μετά το άρθρο 127 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας προστίθεται άρθρο 127Α με τίτλο «αίτηση επιτάχυνσης - προτίμησης»:

«1. Με αίτηση οποιουδήποτε από τους διαδίκους προς το δικαστήριο, μπορεί να ζητηθεί η επιτάχυνση της εκδίκασης της υπόθεσης, εάν η υπόθεση δεν έχει συζητηθεί για διάστημα μεγαλύτερο των είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου.

2. Ο πρόεδρος του συμβουλίου διεύθυνσης ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο ή ο οριζόμενος από αυτούς δικαστής, εξετάζει την αίτηση και ορίζει συντομότερη δικάσιμο, εκτιμώντας

κυρίως τις προηγούμενες καθυστερήσεις στην εκδίκαση της υπόθεσης σε προηγούμενους βαθμούς ή στάδια της διαδικασίας, καθώς και τις ανάγκες και το φόρτο του δικαστηρίου.

3. Η αίτηση επιτάχυνσης μπορεί να ζητηθεί για ένδικα βοηθήματα ή μέσα τα οποία ασκούνται μετά τη 16η Σεπτεμβρίου 2012, η δε συντομότερη δικάσιμο ορίζεται υποχρεωτικά εντός εξαμήνου, εκτός αν ο διάδικος που αιτείται την επιτάχυνση συνέβαλε στην παράταση της εκκρεμοδικίας.

Αναβολή της συζήτησης επιτρέπεται μόνο μία φορά για σπουδαίο λόγο σε δικάσιμο, η οποία δεν μπορεί να απέχει πάνω από ένα τρίμηνο από την ορισθείσα με την πράξη επί της αίτησης επιτάχυνσης.

4. Για μια πενταετία, η οποία αρχίζει από τη 16η Σεπτεμβρίου 2012, ο προσδιορισμός των εισαγομένων ενδίκων βοηθημάτων και μέσων εντός είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την κατάθεσή τους, δεν μπορεί να

No Φ 092.22/6739

υπερβαίνει το 1/3 των υποθέσεων κάθε δικασίμου. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για την εξέταση των αιτήσεων είναι τα οριζόμενα στην παράγραφο 2, καθώς και ο επείγων χαρακτήρας των υποθέσεων.»

γ) Η οικεία νομολογία των εθνικών δικαστηρίων

16. Η πρώτη προσφυγή που άσκησε ενδιαφερόμενος ζητώντας την επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης λόγω της υπερβολικής διάρκειας διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ασκήθηκε ενώπιον του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου στις 20 Απριλίου 2012. Στην υπόθεση αυτή ο προσφεύγων παραπονιόταν για την διάρκεια της διαδικασίας που διήρκεσε περίπου οκτώ έτη και η οποία κατέληξε στην απόφαση αρ. 3627/2011 ΣΕ. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2011, εν συνεχεία καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2012. Η εκδίκαση της αίτησης δίκαιης ικανοποίησης σύμφωνα με το νόμο 4055/2012 διεξήχθη στις 18 Σεπτεμβρίου 2012 και η σχετική απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας εκδόθηκε στις 19 Νοεμβρίου 2012 (απόφαση 4467/2012). Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι η άνω των οκτώ ετών διάρκεια της δίκης για έναν μόνο βαθμό δικαιοδοσίας ήταν υπερβολική, αφού έλαβε υπόψη του ιδίως την συμπεριφορά των διαδίκων, την πολυπλοκότητα του τιθέμενου νομικού ζητήματος και το διακύβευμα της διαφοράς. Έτσι, έκανε πολλές αναφορές στην σχετική νομολογία του Δικαστηρίου. Εξ άλλου, το Συμβούλιο της Επικρατείας επιδίκασε στον προσφεύγοντα ποσό 4.800€ ως δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη. Για να καταλήξει στο ποσό αυτό έλαβε υπόψη του ιδίως τα ποσά που είχε ήδη επιδικάσει το Δικαστήριο σε παρόμοιες υποθέσεις που αφορούσαν την Ελλάδα, το ότι η διάρκεια οκτώ ετών δεν αφορούσε παρά μόνον ένα βαθμό δικαιοδοσίας, την διακριτική ευχέρεια που είχαν οι εθνικές αρχές για τον υπολογισμό της οφειλόμενης αποζημίωσης λόγω της καθυστέρησης στις δικαστικές διαδικασίες και το σημερινό επίπεδο διαβίωσης στην Ελλάδα.

No Φ 092.22/6739

17. Επίσης, στις 27 Αυγούστου 2012, ασκήθηκε προσφυγή με την οποία ο ενδιαφερόμενος ζητούσε την επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Στην υπόθεση αυτή, ο προσφεύγων παραπονιόταν για την υπερβολική διάρκεια διαδικασίας που διήρκεσε πάνω από πέντε έτη και κατέληξε στην απόφαση αρ. 487/2012 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στις 29 Φεβρουαρίου 2012. Η δικάσιμος για την εκδίκαση της αίτησης δίκαιης ικανοποίησης σύμφωνα με το νόμο 4055/2012 ορίστηκε αρχικά για τις 10 Οκτωβρίου 2012 και τελικά έγινε στις 12 Δεκεμβρίου 2012. Η απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών επί της αίτησης αποζημίωσης εκδόθηκε στις 28 Ιανουαρίου 2013 (απόφαση αρ. 1/2013). Το Διοικητικό Εφετείο αφού αναφέρθηκε στη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την διάρκεια των διοικητικών διαδικασιών καθώς και στην απόφαση αρ. 4467/2012 ΣΕ έκρινε ότι η άνω των πέντε ετών διάρκεια της διαδικασίας για ένα μόνο βαθμό δικαιοδοσίας ήταν υπερβολική. Όπως και η απόφαση αρ. 4467/2012 ΣΕ έλαβε ιδίως υπόψη της την συμπεριφορά των διαδίκων, την πολυπλοκότητα του τιθέμενου νομικού ζητήματος και το διακύβευμα της υπόθεσης. Επιδίκασε στον προσφεύγοντα το ποσό των 3.000€ ως δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη.

18. Από τον φάκελο προκύπτει ότι πολλές άλλες αποζημιωτικές προσφυγές, θεμελιωμένες στο άρθρο 53 του νόμου 4055/2012, εκκρεμούν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων Αθηνών, Τρίπολης και Βέροιας καθώς και ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών και ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

19. Η προσφεύγουσα εταιρεία επικαλείται τα άρθρα 6§1 και 13 της Σύμβασης και παραπονείται για υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας

No Φ 092.22/6739

ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων, και για την απουσία πραγματικής προσφυγής στο εθνικό δίκαιο η οποία να επιτρέπει την αντιμετώπιση της κατάστασης που καταγγέλλει η προσφεύγουσα.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

20. Η προσφεύγουσα εταιρεία υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας την οποία ξεκίνησε ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων ήταν υπερβολική και ότι η κατάσταση που προέκυψε ισοδυναμούσε με αρνησιδικία. Επίσης παραπονείται ότι δεν υπάρχει κανένα αρμόδιο εθνικό δικαστήριο στο οποίο αρμόδιο να εξετάσει μια καταγγελία για το θέμα αυτό. Επικαλείται τα άρθρα 6§1 και 13 της Σύμβασης, τα σχετικά χωρία των οποίων ορίζουν τα εξής:

Άρθρο 6

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου, (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, (...)».

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και άν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων του.»

A. Επιχειρήματα των μερών

1. Επιχειρήματα της Κυβέρνησης

21. Η Κυβέρνηση προβάλλει κατά πρώτον την ένσταση της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων. Υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα

No Φ 092.22/6739

εταιρεία μπορούσε να ασκήσει την αποζημιωτική προσφυγή που προβλέπεται στα άρθρα 53 έως 58 του Νόμου 4055/2012. Θεωρεί ότι στην προκειμένη υπόθεση ισχύει ο νόμος αυτός, αφού σύμφωνα με την Κυβέρνηση, δεν αντιτίθεται στο να προσφύγει ο ενδιαφερόμενος στα αρμόδια δικαστήρια, εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 55, σχετικά με τις δικαστικές διαδικασίες που έχουν ολοκληρωθεί πριν την έναρξη ισχύος του νόμου. Επικαλείται, προς την ίδια κατεύθυνση, τη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων και ιδίως την απόφαση αρ. 4467/2012 ΣΕ. Προσθέτει ότι η προσφεύγουσα εταιρεία είχε την δυνατότητα να ασκήσει αυτή την αποζημιωτική προσφυγή χωρίς να περιμένει να καθαρογραφεί και να εκδοθεί επικυρωμένο αντίγραφο της απόφασης 451/2012 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ως προς το τελευταίο αυτό σημείο, αναφέρει ότι η προσφεύγουσα εταιρεία είχε δικαίωμα, τόσο κατά την άσκηση της αποζημιωτικής προσφυγής όσο και κατά την διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας να αναφέρει μια ενδεχόμενη καθυστέρηση στην καθαρογραφή της απόφασης αρ. 451/2012.

22. Η Κυβέρνηση σημειώνει ότι ο σκοπός που επιδιώκεται με την καθιέρωση της αποζημιωτικής προσφυγής του νόμου 4055/2012 μετά την προαναφερθείσα πιλοτική απόφαση *Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί*, ήταν η αντιμετώπιση του συστημικού προβλήματος της υπερβολικής διάρκειας των διοικητικών διαδικασιών. Επίσης, θεωρεί ότι η νέα αυτή προσφυγή πληρεί απολύτως τα κριτήρια αποτελεσματικότητας που ορίζει το δικαστήριο με την απόφαση αυτή. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι τα άρθρα 56 και 58 του νόμου αυτού διασφαλίζουν την ταχύτητα στην διεξαγωγή της διαδικασίας και στην εκτέλεση της απόφασης που επιδικάζει αποζημίωση. Προσθέτει ότι οι δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπει το άρθρο 6§1 της Σύμβασης τηρούνται απολύτως και ότι η καταβολή του παραβόλου που προβλέπεται από το άρθρο 55 του νόμου αυτού εν αποτελεί υπέρμετρο βάρος για την ενδιαφερομένη. Τέλος αναφέρεται σε σχετικές αποφάσεις των ελληνικών

No Φ 092.22/6739

διοικητικών δικαστηρίων που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή του νόμου 4055/2012 και υποστηρίζει ότι το ύψος της επιδικασθείσας αποζημίωσης δεν είναι ανεπαρκές σε σχέση με τα ποσά που επιδικάζει το Δικαστήριο στα πλαίσια παρομοίων υποθέσεων.

23. Ως προς την ουσία της αιτίας που αντλείται από την διάρκεια της διαδικασίας, η Κυβέρνηση αναφέρεται ειδικότερα στην διαδικασία ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου. Υποστηρίζει ότι η διαδικασία αυτή δεν καθυστέρησε και ότι η προσφεύγουσα εταιρεία ευθυνόταν, σε κάθε περίπτωση, για την καθυστέρηση άνω του έτους που σημειώθηκε από την ματαίωση της υπόθεσης και την αίτηση για επαναφορά της υπόθεσης και ορισμό νέας δικασίμου.

2. *Επιχειρήματα της προσφεύγουσας εταιρείας*

24. Η προσφεύγουσα εταιρεία απαντά ότι, δεν μπορούσε να ασκήσει την αποζημιωτική προσφυγή του Νόμου 4055/2012 πριν την καθαρογραφή της απόφασης 451/2012 και την έκδοση επικυρωμένου αντιγράφου που έγιναν στις 20 Νοεμβρίου 2012. Θεωρεί ιδίως ότι δεν μπορούσε να ασκήσει μια τέτοια προσφυγή χωρίς να γνωρίζει την ακριβή διάρκεια της διαδικασίας, το τέλος της οποίας αντιστοιχούσε στην ημερομηνία καθαρογραφής της απόφασης αυτής. Επίσης, αναφερόμενη στη νομολογία του Δικαστηρίου, υποστηρίζει ότι η προθεσμία των έξι μηνών για την άσκηση μιας τέτοιας προσφυγής άρχισε από την ημερομηνία καθαρογραφής της απόφασης αυτής. Ως προς το σημείο αυτό, θεωρεί ότι ο Νόμος 4055/2012 δεν είναι σύμφωνος με τις απαιτήσεις της νομολογίας του Δικαστηρίου στα πλαίσια υποθέσεων κατά της Ελλάδας που αφορούσαν την διάρκεια διοικητικών διαδικασιών.

25. Ως προς την ουσία της αιτίας που αντλείται από την διάρκεια της διαδικασίας, η προσφεύγουσα εταιρεία αναγνωρίζει ότι, όσον αφορά την διαδικασία ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, για την

No Φ 092.22/6739

καθυστέρηση για το διάστημα από 17 Δεκεμβρίου 1986, ημερομηνία που ορίστηκε για την δικάσιμο ενώπιον του δικαστηρίου αυτού έως τις 17 Φεβρουαρίου 1988, ημερομηνία κατά την οποία ζήτησε την επαναφορά της υπόθεσης ευθύνεται η ίδια η προσφεύγουσα.

B. Η κρίση του Δικαστηρίου

1. Οι Γενικές Αρχές

26. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης, «*Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναγνωρίζουν, εις όλα τα εξαρτώμενα εκ της δικαιοδοσίας των πρόσωπα, τα καθοριζόμενα εις το πρώτον μέρος της παρούσης Συμβάσεως δικαιώματα και ελευθερίες*», η εφαρμογή και η κύρωση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που καθιερώνει η Σύμβαση εναπόκειται κατά κύριο λόγο στις εθνικές αρχές. Επομένως, ο μηχανισμός της καταγγελίας ενώπιον του Δικαστηρίου έχει χαρακτήρα επικουρικό σε σχέση με τα εθνικά συστήματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η επικουρικότητα αυτή εκφράζεται στα άρθρα 13 και 35§1 της Σύμβασης (βλ. μεταξύ άλλων *Balakchiev et autres c. Bulgarie* déc. της 18^{ης} Ιουνίου 2013, προσφυγή αρ. 65187/10, §49). Παράλληλα, η αρχή της επικουρικότητας δεν σημαίνει ότι το Δικαστήριο πρέπει να παραιτηθεί από κάθε έλεγχο ως προς το αποτέλεσμα που έχει η χρήση ενός εθνικού ενδίκου βοηθήματος, γιατί στην περίπτωση αυτή υπάρχει ο κίνδυνος τα δικαιώματα που προστατεύονται από το άρθρο 6§1 της Σύμβασης να χάσουν την ουσία τους. Ως προς αυτό, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η Σύμβαση έχει ως σκοπό να προστατεύει δικαιώματα συγκεκριμένα και πραγματικά και όχι θεωρητικά ή ουτοπικά (*Prince hans-Adam II de Liechtenstein κατά Γερμανίας*, [GC], αρ. 42527/98, §45, CEDH 2001-VIII). Η παρατήρηση αυτή ισχύει ιδίως για τις εγγυήσεις που προβλέπονται από το άρθρο 6 της Σύμβασης, εξαιτίας της σημαντικής θέσης που έχει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, με όλες τις εγγυήσεις που

No Φ 092.22/6739

προβλέπονται από την διάταξη αυτή, σε μια δημοκρατική κοινωνία (*ibidem*).

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που διατυπώνεται στο άρθρο 35§1 της Σύμβασης, βασίζεται στην υπόθεση, που ενσωματώνεται στο άρθρο 13 της Σύμβασης (με το οποίο παρουσιάζει στενή σχέση), ότι η εθνική έννομη τάξη προσφέρει μια πραγματική προσφυγή, τόσο στην πράξη όσο και στο από νομικής άποψης, ως προς την επικαλούμενη παραβίαση (*Kudla κατά Πολωνίας*, [GC], αρ. 30210/96, §152, CEDH 2000-XI, και *Hassan et Tchaouch κατά Βουλγαρίας* [GC], αρ. 30985/96, §§96-98, CEDH 2000-XI). Το Δικαστήριο σημειώνει ότι σύμφωνα με τον κανόνα εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ο προσφεύγων πρέπει πριν προσφύγει στο Δικαστήριο, να έχει δώσει στο υπαίτιο για την παραβίαση Κράτος, κάνοντας χρήση των δικαστικών δυνατοτήτων που προσφέρει η εθνική νομοθεσία, την δυνατότητα να αποκαταστήσει με εθνικά μέσα τις επικαλούμενες παραβιάσεις (βλ. μεταξύ άλλων, *Fressoz et Roire κατά Γαλλίας* [GC], αρ. 29183/95, §37, CEDH 1999-I).

28. Ωστόσο οι διατάξεις του άρθρου 35 §1 της Σύμβασης απαιτούν την εξάντληση μόνο των προσφυγών που είναι συγχρόνως σχετικές με τις επίδικες παραβιάσεις, προσβάσιμες και κατάλληλες. Θα πρέπει να υπάρχουν σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας, όχι μόνον στην θεωρία αλλά και στην πράξη, διαφορετικά στερούνται της επιθυμητής αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας (*Mifsud κατά Γαλλίας*, (dec.), [GC], αρ. 57220/00, CEDH 2002-VIII, και *Stavicek κατά Κροατίας* (dec.), αρ. 20862/02, CEDH 2002-VIII). Επίσης, οι διατάξεις αυτές πρέπει να εφαρμόζονται με κάποια ελαστικότητα και χωρίς υπερβολικό φορμαλισμό. Σύμφωνα με τις «γενικά καθιερωμένες αρχές του διεθνούς δικαίου», ορισμένες ειδικές περιστάσεις μπορούν να απαλλάξουν τον προσφεύγοντα από την υποχρέωση του να εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα που του προσφέρει το Κράτος. Εξάλλου,

No Φ 092.22/6739

ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων δεν συνδέεται με αυτόματη εφαρμογή και δεν έχει απόλυτο χαρακτήρα. Ελέγχοντας την τήρησή του θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Αυτό σημαίνει ιδίως ότι το Δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη του κατά τρόπο ρεαλιστικό όχι μόνον τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στην θεωρία από το νομικό σύστημα του ενδιαφερόμενου Συμβαλλομένου Μέρους, αλλά επίσης το νομικό και πολιτικό πλαίσιο στο οποίο αυτά εντάσσονται καθώς και την προσωπική κατάσταση των προσφευγόντων (*Scordino κατά Ιταλίας*, (dec.), αρ. 36813/97, CEDH 2003-IV).

29. Εξάλλου όταν τίθεται θέμα τήρησης του δικαιώματος σε δίκη εντός λογικής προθεσμίας, μια προσφυγή είναι «πραγματική» από την στιγμή που είτε επιτρέπει την ταχύτερη έκδοση της απόφασης των δικαστηρίων, είτε προσφέρει στον ενδιαφερόμενο κατάλληλη αποκατάσταση για τις καταγγελλθείσες καθυστερήσεις (*Sürmeli κατά Γερμανίας* [GC], αρ. 75529/01, §99, CEDH 2006-VII, και προαναφερθείσα *Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδα*, §54).

30. Στο μέτρο που μια εθνική έννομη τάξη προβλέπει την δυνατότητα για τον ενδιαφερόμενο να ασκήσει προσφυγή κατά του Κράτους, μια τέτοια προσφυγή πρέπει να είναι ένα ένδικο βοήθημα αποτελεσματικό, κατάλληλο και προσβάσιμο για την επιβολή κύρωσης κατά της υπερβολικής διάρκειας μιας δικαστικής διαδικασίας. Έτσι, ο κατάλληλος χαρακτήρας του ένδικου βοηθήματος μπορεί να επηρεαστεί από μια υπερβολική βραδύτητα και μπορεί επίσης να εξαρτάται από το επίπεδο της αποζημίωσης (*Paulino Tomas κατά Πορτογαλίας*, (dec.), αρ. 58698/00, CEDH 2003-VII, και *Doran κατά Ιρλανδίας*, αρ. 20389/99, §57, CEDH 2003-X (αποσπάσματα)).

31. Ο αποτελεσματικός χαρακτήρας του συγκεκριμένου ένδικου βοηθήματος κρίνεται κατ' αρχήν κατά την ημερομηνία άσκησης της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου. Ωστόσο, το Δικαστήριο ενέκρινε

No Φ 092.22/6739

σημαντικό αριθμό εξαιρέσεων ως προς τον κανόνα αυτό, που δικαιολογούνται από τις ειδικές περιστάσεις των εξεταζόμενων υποθέσεων, όπως από την υιοθέτηση μιας νέας νομοθεσίας για την αντιμετώπιση του συστημικού προβλήματος της μεγάλης διάρκειας των δικαστικών διαδικασιών (*Brusco κατά Ιταλίας*, (dec.), αρ. 69789/01, CEDH 2000-IX, *Nogolica κατά Κροατίας*, (dec.), αρ. 77784/01, CEDH 2002-VIII, και *Marien κατά Βελγίου* (dec.), αρ. 46046/99, 24 Ιουνίου 2004).

2. *Η συμφωνία του συστήματος της προσφυγής που θεσπίζει η Ελληνική Κυβέρνηση προς τις γενικές αρχές*

α) Γενικές παρατηρήσεις

32. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην προαναφερθείσα υπόθεση *Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδα* εφάρμοσε την διαδικασία της πιλοτικής απόφασης. Διαπίστωσε πρώτα ότι οι επαναλαμβανόμενες παραβιάσεις του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης ως προς τη διάρκεια των διοικητικών διαδικασιών συνεχιζόντουσαν για πολλά χρόνια, και ότι αυτό αποτελούσε ανησυχητικό διαρθρωτικό πρόβλημα σε σημείο που να θέτει σε κίνδυνο την εμπιστοσύνη των πολιτών προς την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος (*προαναφερθείσα Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδα*, §§51 και 52).

33. Πάντα στην ίδια απόφαση το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης την παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο προσφυγής που θα επέτρεπε στους προσφεύγοντες να πετύχουν κύρωση του δικαιώματός τους να εκδικαστεί η υπόθεσή τους εντός εύλογης προθεσμίας υπό την έννοια του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης (*προαναφερθείσα Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδα*, §35).

34. Με βάση το άρθρο 46 της Σύμβασης, το Δικαστήριο έκρινε επίσης στην προαναφερθείσα απόφαση ότι οι εθνικές αρχές θα έπρεπε να

No Φ 092.22/6739

θεσπίσουν χωρίς καθυστέρηση μια προσφυγή ή συνδυασμό προσφυγών σε εθνικό επίπεδο που θα διασφαλίζει πραγματικά μια πραγματική αποκατάσταση των παραβιάσεων της Σύμβασης που οφείλονται σε υπερβολική διάρκεια των διαδικασιών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων (*προαναφερθείσα Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, §57).

35. Ειδικότερα, προκειμένου να ελέγξει την αποτελεσματικότητα της αποζημιωτικής προσφυγής σε θέματα υπερβολικής διάρκειας των διοικητικών διαδικασιών, το Δικαστήριο καθόρισε κριτήρια σχετικά τόσο με τις δικονομικές εγγυήσεις κατά την εκδίκαση της προσφυγής όσο και με τον υπολογισμό και την καταβολή της επιδικασθείσας αποζημίωσης. Όσον αφορά τις δικονομικές εγγυήσεις, το Δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση επί της αποζημιωτικής αγωγής πρέπει να εκδίδεται εντός εύλογης προθεσμίας και ότι οι κανόνες που διέπουν την προσφυγή αυτή πρέπει να είναι σύμφωνοι προς την αρχή της δικαιοσύνης (*équité*) όπως αυτή διατυπώνεται στο άρθρο 6 της Σύμβασης. Έκρινε επίσης ότι οι κανόνες σχετικά με τα δικαστικά έξοδα δεν πρέπει να επιβάλλουν υπερβολικό βάρος στους προσφεύγοντες των οποίων η αγωγή είναι βάσιμη. Επίσης, όσον αφορά το θέμα της αποζημίωσης, το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτή πρέπει να καταβάλλεται σύντομα, κατ' αρχήν, το αργότερο εντός έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση που επιδικάζει το σχετικό ποσό γίνεται εκτελεστή. Επίσης, σύμφωνα με το Δικαστήριο, το ποσό της αποζημίωσης πρέπει να είναι επαρκές σε σχέση με τα ποσά που επιδικάζει το Δικαστήριο σε παρόμοιες υποθέσεις (*προαναφερθείσα Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, §55).

36. Ως απάντηση στην προαναφερθείσα πιλοτική απόφαση, οι ελληνικές αρχές θέσπισαν δύο προσφυγές, μία προληπτική και μια αποζημιωτική, με τα άρθρα 53 έως 60 του Νόμου 4055/2012, προκειμένου να προσφέρουν «κατάλληλη και επαρκή αποκατάσταση στις περιπτώσεις υπέρβασης της

No Φ 092.22/6739

λογικής διάρκειας, υπό την έννοια του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης, σχετικά με τις διαδικασίες ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων» (*προαναφερθείσα Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδα*, σημείο 5 του διατακτικού). Επομένως εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξετάσει τον αποτελεσματικό χαρακτήρα των προσφυγών αυτών υπό την έννοια του άρθρου 35 §1 της Σύμβασης.

B) Η προληπτική προσφυγή

37. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην υπό κρίση υπόθεση όπως και σε πολλές άλλες, η καλύτερη λύση είναι σαφώς η πρόληψη (*προαναφερθείσα Sürmeli*, §100) και θεωρεί ότι, όταν το δικαϊκό σύστημα αποδεικνύεται ότι δεν εκπληρώνει την απαίτηση της λογικής προθεσμίας του άρθρου 6§1 της Σύμβασης, η πιο αποτελεσματική λύση είναι μια προσφυγή που επιτρέπει την επιτάχυνση της διαδικασίας (*Cocchiarella κατά Ιταλίας*, [GC], αρ. 64886/01, §74, CEDH 2006-V). Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αναγνωρίσει σε προσφυγές τέτοιου τύπου χαρακτήρα «πραγματικό» στον βαθμό που επιτρέπουν την επίσπευση της απόφασης από το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υπόθεσης (*Gonzalvez Marin κατά Ισπανίας*, (*déc.*), αρ. 39521/98, CEDH 1999-VII, *Holzinger (no 1) κατά Αυστρίας*, αρ. 23459/94, §22, CEDH 2001-I, *Kunz κατά Ελβετίας*, (*déc.*), αρ. 623/02, 21 Ιουνίου 2005 και *Grzincic κατά Σλοβενίας*, αρ. 26867/02, §95, 3 Μαΐου 2007).

38. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η δυνατότητα, που προβλέπεται στα άρθρα 59 και 60 του Νόμου 4055/2012, άσκησης αίτησης επιτάχυνσης της διαδικασίας ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων επιτρέπει πράγματι την επιτάχυνση της έκδοσης απόφασης από το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υπόθεσης, από την στιγμή που προβλέπονται πρόσθετες προϋποθέσεις που αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν την εκδίκαση της προσφυγής εντός πιο σύντομων

No Φ 092.22/6739

προθεσμιών. Έτσι, σημειώνει ότι όταν το αρμόδιο δικαστικό όργανο διαπιστώνει καθυστερήσεις στην πρόοδο της διαδικασίας που υπερβαίνουν το χρονικό διάστημα είκοσι τεσσάρων μηνών από την άσκηση του ένδικου μέσου ή βοηθήματος, το όργανο αυτό προβαίνει στον ορισμό της δικασίμου εντός πιο σύντομης προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβεί τους έξι μήνες. Επίσης, σημειώνει ότι η αναβολή της υπόθεσης επιτρέπεται μία μόνον φορά για σπουδαίο λόγο και εντός προθεσμίας που δεν πρέπει να υπερβεί τους τρεις μήνες μετά τη νέα δικάσιμο. Επομένως, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι κανόνες εφαρμογής της εν λόγω προσφυγής διασφαλίζουν ότι η προσφυγή αυτή έχει σημαντική επίδραση στην διάρκεια της διαδικασίας στο σύνολό της, είτε καταλήγοντας στην επιτάχυνσή της, είτε εμποδίζοντας τη να διαρκέσει άνω του εύλογου χρόνου (*Holzinger (no 1), ibidem*).

39. Το Δικαστήριο σημειώνει στο σημείο αυτό ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 59 και 60 του Νόμου 4055/2012, το αρμόδιο δικαστικό όργανο ορίζει την δικάσιμο της υπόθεσης σε ημερομηνία πιο σύντομη «αφού λάβει ιδίως υπόψη του τις καθυστερήσεις στην εκδίκαση της υπόθεσης σε προηγούμενους βαθμούς ή στάδια της διαδικασίας, καθώς και τις ανάγκες και το φόρτο του δικαστηρίου». Ως εκ τούτου δεν θεωρεί ότι είναι «μη εύλογο» να λαμβάνονται υπόψη στοιχεία που αφορούν την ιδιαιτερότητα κάθε διαδικασίας κατά την εκδίκαση μιας αίτησης επιτάχυνσης, προκειμένου η εν λόγω προσφυγή να έχει ορισμένη ελαστικότητα στην εφαρμογή της. Βέβαια το ότι το αρμόδιο δικαστικό όργανο θα λαμβάνει υπόψη του τα στοιχεία αυτά δεν σημαίνει ότι εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου το αν θα κάνει δεκτή την αίτηση επιτάχυνσης, από τη στιγμή που πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 59 και 62 του Νόμου 4055/2012. Εάν γινόταν αυτό, η αποτελεσματικότητα της προσφυγής αυτής θα αποδυναμωνόταν αφού η άσκησή της δεν θα έδινε στον ενδιαφερόμενο ένα προσωπικό δικαίωμα να επιβάλλει στο Κράτος να

No Φ 092.22/6739

ασκήσει την εξουσία εποπτείας του (*Hartman κατά Τσεχικής Δημοκρατίας*, αρ. 53341/99, §66, CEDH 2003-VIII (αποσπάσματα)).

40. Κατόπιν των ανωτέρω και έχοντας πάντα στο νου ότι οι διατάξεις του άρθρου 35 §1 της Σύμβασης πρέπει να εφαρμόζονται με ορισμένη ελαστικότητα και χωρίς υπερβολικό φορμαλισμό, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η διαδικασία της αίτησης επιτάχυνσης, που εισάγεται στο ελληνικό δίκαιο και ισχύει από τις 16 Σεπτεμβρίου 2012 μέσω των άρθρων 59 και 60 του Νόμου 4055/2012, μπορεί να θεωρηθεί ως πραγματική προσφυγή υπό την έννοια του άρθρου 35 §1 της Σύμβασης.

γ) Η αποζημιωτική προσφυγή

41. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τα άρθρα 53 έως 58 του Νόμου 4055/2012 προβλέπουν μια προσφυγή για την επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης λόγω της ηθικής βλάβης που προκλήθηκε από την αδικαιολόγητη παράταση μιας διοικητικής διαδικασίας, με σκοπό να διασφαλιστεί σε εθνικό επίπεδο το δικαίωμα σε διοικητική δίκη εντός εύλογης προθεσμίας. Το Δικαστήριο θα εξετάσει την αποτελεσματικότητα της αποζημιωτικής αυτής προσφυγής σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν ήδη διατυπωθεί στην προαναφερθείσα πιλοτική απόφαση *Αθανασίου και λοιποί* (ανωτέρω παράγραφος 35). Υπενθυμίζει εξ αρχής ότι, από τη στιγμή που οι νομοθέτες ή τα εθνικά δικαστήρια δέχονται να επιτελέσουν το καθήκον που τους αναλογεί, μέσω της θέσπισης ενός νέου ένδικου βοηθήματος, είναι προφανές ότι το δικαστήριο θα πρέπει να αναμένει τις σχετικές συνέπειες. Από την στιγμή που ένα Κράτος έκανε ένα σημαντικό βήμα θεσπίζοντας μια αποζημιωτική προσφυγή, το Δικαστήριο οφείλει να του αφήσει μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια προκειμένου να μπορέσει να οργανώσει το Κράτος αυτή την εθνική προσφυγή κατά τρόπο που να παρουσιάζει συνοχή με το δικαϊκό του σύστημα και τις παραδόσεις του,

No Φ 092.22/6739

σύμφωνα με το βιοτικό επίπεδο της χώρας (*προαναφερθείσα απόφαση Cocchiarella*, §80).

I. Τα σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις κριτήρια

α) Ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας

42. Το Δικαστήριο σημειώνει πρώτα πρώτα ότι τα άρθρα 54 και 56 του Νόμου 4055/2012 προβλέπουν μια δικαστική διαδικασία για την εκδίκαση μιας αποζημιωτικής προσφυγής που, κατ' αρχήν, είναι σύμφωνη με τις δικονομικές εγγυήσεις που απαιτεί το άρθρο 6§1 της Σύμβασης. Επίσης, όσον αφορά τα κριτήρια που εφαρμόζονται από τα εθνικά δικαστήρια κατά την εκδίκαση των αιτήσεων αποζημίωσης, από την αιτιολογική έκθεση του Νόμου 4055/2012 και τις πλούσιες αναφορές του στη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει σαφώς ότι σκοπός του νομοθέτη ήταν η θέσπιση προσφυγής σύμφωνα με τις επιταγές που έχει θέσει το Δικαστήριο, προκειμένου να διασφαλίσει συγχρόνως την αποτελεσματικότητα της προσφυγής αυτής και την αποφυγή της επιβάρυνσης των αρμοδίων δικαστηρίων (ανωτέρω παράγραφος 12). Έτσι το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα λειτουργικά κριτήρια που προβλέπονται από το νόμο 4055/2012 για την εκδίκαση των αιτήσεων αποζημίωσης λόγω της διάρκειας μιας διοικητικής διαδικασίας είναι αυτά που έχει θεσπίσει η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου. Το άρθρο 57§1 του νόμου αυτού προβλέπει ότι η συμπεριφορά των διαδίκων κατά την διεξαγωγή της διαδικασίας, η πολυπλοκότητα της υπόθεσης και το διακύβευμα για τον ενδιαφερόμενο είναι τα στοιχεία που λαμβάνονται κατ' εξοχήν υπόψη για να κριθεί το αν η διάρκεια της διαδικασίας ήταν υπερβολική (βλ. προς την κατεύθυνση αυτή, μεταξύ πολλών άλλων, *προαναφερθείσα Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί*, §26). Τέλος, σημειώνει ότι, στις αντίστοιχες αποφάσεις τους υπ' αριθμ. 4467/2012 και 1/2013, το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών εφάρμοσαν τα κριτήρια αυτά κατά την εξέταση των

No Φ 092.22/6739

αποζημιωτικών προσφυγών που ήταν βασισμένες στο άρθρο 53 του νόμου 4055/2012.

43. Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο θεωρεί απαραίτητο να εξετάσει ειδικότερα τρία θέματα σχετικά με τον δίκαιο χαρακτήρα της υπό κρίση διαδικασίας. Κατά πρώτον, θα μπορούσε να τεθεί θέμα αμεροληψίας λόγω των διατάξεων του άρθρου 56 του Νόμου 4055/2012 που προβλέπουν ότι η αποζημιωτική προσφυγή εξετάζεται από Δικαστήριο του ίδιου βαθμού δικαιοδοσίας με το δικαστήριο που αποφάνθηκε επί της ουσίας της διαφοράς. Δεύτερον, ο εν λόγω νόμος δεν επιτρέπει την άσκηση αίτησης αποζημίωσης πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας. Επομένως, όταν η διαδικασία προβλέπει τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας, ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει ενδεχομένως να ασκήσει τις διαφορετικές αιτήσεις αποζημίωσης – μετά το πέρας της δίκης σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας. Τέλος, το τελευταίο αυτό σημείο επισημάνθηκε μάλιστα από την προσφεύγουσα εταιρεία στην υπό κρίση υπόθεση, η σχετική προσφυγή δεν μπορεί να είναι σύμφωνη με το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης, αφού το άρθρο 55 §1 του Νόμου 4055/2012 θεωρεί ως *dies ad quem* (ημερομηνία λήξης) της επίμαχης δίκης την ημερομηνία δημοσίευσης της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου το οποίο επικρίνεται για την διάρκεια της διαδικασίας.

44. Όσον αφορά πρώτον, το θέμα της αμεροληψίας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το άρθρο 56 του Νόμου 4055/2012 προβλέπει ειδική διαδικασία ορισμού του αρμόδιου δικαστικού οργάνου, για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας, για την εκδίκαση της αποζημιωτικής προσφυγής. Θεωρεί ότι η διαδικασία αυτή και ο τρόπος κατανομής της δικαστικής αρμοδιότητας δεν εγείρουν από μόνοι τους θέματα μεροληψίας. Επίσης, υπενθυμίζει ότι είναι θεμελιώδους σημασίας, στα πλαίσια μιας δημοκρατικής κοινωνίας, τα δικαστήρια να εμπνέουν εμπιστοσύνη στους πολίτες (*Savino et autres κατά Ιταλίας*, αρ. 17214/05, 20329/05 και 42113/04, §105, 28 Απριλίου 2009).

No Φ 092.22/6739

Έτσι, εναπόκειται στα δικαστικά όργανα που είναι αρμόδια για την εκδίκαση των αποζημιωτικών προσφυγών να φροντίσουν ώστε να τηρείται η εγγύηση της αμεροληψίας, τόσο σύμφωνα με μια υποκειμενική προσέγγιση προσπαθώντας να καθορίσουν τι σκεφτόταν ο δικαστής μέσα του (for intérieur) ή ποιο ήταν το συμφέρον του σε μια ιδιαίτερη περίπτωση, όσο και σύμφωνα με μια αντικειμενική προσέγγιση, ερευνώντας αν [ο δικαστής] πρόσφερε επαρκείς εγγυήσεις έτσι ώστε να αποκλείσει κάθε δικαιολογημένη αμφιβολία (*Κυπριανού κατά Κύπρου*, [GC], αρ. 73797/01, §118, CEDH 2005-XIII).

45. Όσον αφορά το θέμα το σχετικό με τον διάσπαση της αποζημιωτικής προσφυγής ανά βαθμό δικαιοδοσίας, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι σύμφωνα με το άρθρο 55 του προαναφερθέντος νόμου, η προσφυγή αυτή δεν μπορεί να αφορά παρά μόνο έναν βαθμό δικαιοδοσίας και ότι δεν μπορεί, επίσης, να ασκηθεί παρά μόνο μετά το τέλος της σχετικής διαδικασίας. Υπενθυμίζει ότι κατά την εφαρμογή του ελέγχου που ασκεί στα πλαίσια του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης, το Δικαστήριο μπορεί να κρίνει τον εύλογο χαρακτήρα της συνολικής διάρκειας της διαδικασίας (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Lukenda κατά Σλοβενίας*, αρ. 23032/02, §79, CEDH 2005-X). Έτσι το Δικαστήριο θεωρεί ότι η άσκηση της αποζημιωτικής προσφυγής θα διευκολυνόταν εάν ο ενδιαφερόμενος είχε στο εθνικό δίκαιο την δυνατότητα να παραπονεθεί, μέσω αυτής, για την συνολική διάρκεια της διαδικασίας, η οποία μπορεί να εκτείνεται, ενδεχομένως, σε περισσότερους βαθμούς δικαιοδοσίας.

46. Συγχρόνως, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του την διακριτική ευχέρεια που έχει ένα Κράτος-Μέλος της Σύμβασης προκειμένου να οργανώσει ένα εσωτερικό ένδικο βοήθημα κατά τρόπο που να παρουσιάζει συνοχή με το δικαϊκό του σύστημα. Ως προς το τελευταίο αυτό σημείο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αιτιολογική έκθεση του νόμου 4055/2012 δίνει μια λογική εξήγηση ως προς τον τρόπο εφαρμογής της αποζημιωτικής

No Φ 092.22/6739

προσφυγής. Η έκθεση αυτή υποστηρίζει ότι δεν είναι παράλογο να απαιτείται το πέρας της δίκης ανά κάθε βαθμό δικαιοδοσίας για να ασκηθεί η αίτηση αποζημίωσης για να αποφεύγεται η άσκηση άσκοπων προσφυγών από την στιγμή που οι ενδιαφερόμενοι διατηρούν το δικαίωμα να παραπονούνται σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας για όλα τα στάδια της διαδικασίας –ακόμα και για αυτά που έχουν καταλήξει σε μη οριστική απόφαση- με το τέλος κάθε αντίστοιχης διαδικασίας. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι ο νομοθέτης δεν περιορίστηκε στο να προβλέψει μια αποζημιωτική προσφυγή αλλά την συνδύασε με μια διαδικασία επιτάχυνσης που προβλέπεται από τα άρθρα 59 και 60 του Νόμου 4055/2012.

47. Τέλος, όσον αφορά την ημερομηνία από την οποία αρχίζει ο υπολογισμός της εξαμηνιαίας προθεσμίας που προβλέπεται από το άρθρο 55§1 του Νόμου 4055/2012 για να προσφύγει κάποιος στο αρμόδιο δικαστήριο, είναι αλήθεια ότι, όσον αφορά την *dies ad quem* (ημερομηνία λήξης) σχετικά με τις διαδικασίες ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του την ημερομηνία καθαρογραφής της σχετικής απόφασης και της έκδοσης επικυρωμένου αντιγράφου (*προαναφερθείσα απόφ. Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδα*, §23). Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ως προς το θέμα αυτό, ότι στο ελληνικό δίκαιο, οι διάδικοι μπορούν να λάβουν πραγματικά γνώση μιας απόφασης του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου μόνον από την στιγμή που μπορούν να λάβουν επικυρωμένο αντίγραφο αυτής. Επίσης, η καθαρογραφή και η έκδοση επικυρωμένου αντιγράφου της απόφασης είναι απαραίτητες για να κινηθούν οι διαδικασίες που είναι ενδεχομένως απαραίτητες για την εκτέλεσή της (*ibidem*).

48. Ωστόσο, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του το επιχείρημα που προβάλλει η Κυβέρνηση, ότι δηλαδή στα πλαίσια της εθνικής έννομης τάξης, μια δικαστική διαδικασία θεωρείται ότι έχει ολοκληρωθεί με την ημερομηνία δημοσίευσης της δικαστικής απόφασης. Δεδομένου ότι

No Φ 092.22/6739

προκειμένου να κρίνει την αποτελεσματικότητα ενός ένδικου βοηθήματος ή μέσου το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του τις ιδιαιτερότητες της εθνικής έννομης τάξης στα πλαίσια της οποίας υπάρχει αυτό, (ανωτέρω παράγραφος 28), η απόκλιση αυτή δεν μπορεί να επιφέρει από μόνη της την «μη αποτελεσματικότητα» αυτού του ένδικου βοηθήματος. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι πρόκειται για μια επιλογή του νομοθέτη που είναι σύμφωνη με τη νομική πρακτική που ισχύει στο καθ' ου η προσφυγή Κράτος. Άλλωστε, τα εθνικά δικαστήρια δεν αποκλείουν να λαμβάνεται υπόψη η ενδεχόμενη καθυστέρηση της καθαρογραφής και της έκδοσης επικυρωμένου αντιγράφου της σχετικής απόφασης. Έτσι, στην απόφασή του αρ. 4467/2012, το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν έκρινε ότι το διάστημα των τριών μηνών που μεσολάβησε από την δημοσίευση της σχετικής απόφασης επί της ουσίας έως την καθαρογραφή της πρέπει να αφαιρείται, σε κάθε περίπτωση, από την περίοδο που πρέπει να ληφθεί υπόψη: το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο θεώρησε ότι αυτό δεν μπορούσε να ισχύσει ειδικά στην συγκεκριμένη υπόθεση αφού η σχετική απόφαση ήταν απορριπτική και συνεπώς δεν ετίθετο θέμα εκτέλεσης για τον ενδιαφερόμενο.

49. Επίσης, το Δικαστήριο δεν θεωρεί αποφασιστικό το ότι οι κανόνες άσκησης της αίτησης αποζημίωσης (αποζημιωτικής προσφυγής) που προβλέπεται από το νόμο 4055/2012 δεν αντιστοιχούν ακριβώς στα κριτήρια που έχει διατυπώσει το Δικαστήριο, υπό την προϋπόθεση όμως ότι τα εθνικά δικαστήρια θα επιδικάζουν αποζημιώσεις που θα είναι εύλογες σε σχέση με αυτές που επιδικάζει το Δικαστήριο σε παρόμοιες υποθέσεις (βλ. στην κατεύθυνση αυτή, προαναφερθείσα *Cocchiarella*, §105). Σε κάθε περίπτωση, η Ελληνική Κυβέρνηση θα πρέπει να αποδείξει την αποτελεσματικότητα της προσφυγής στην πράξη ενώ το Δικαστήριο θα μπορεί ανά πάσα στιγμή να επανεξετάσει την θέση του μεταγενέστερα (προαναφερθείσα *Grzincic*, §108).

β) Η ταχύτητα της διαδικασίας

50. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο νομοθέτης έλαβε μέτρα προκειμένου η αίτηση αποζημίωσης να δικάζεται εντός λογικής προθεσμίας, σύμφωνα με το άρθρο 56 §5 του ίδιου νόμου. Η απόφαση επί της αποζημιωτικής προσφυγής δημοσιεύεται το αργότερο εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία συζήτησης της υπόθεσης που, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του ίδιου άρθρου, πρέπει να οριστεί εντός προθεσμίας πέντε μηνών το αργότερο από την άσκηση της αίτησης αποζημίωσης. Επίσης, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του Νόμου 4055/2012, ο σκοπός της ταχύτητας εξυπηρετείται επίσης από το ότι η αποζημιωτική προσφυγή εκδικάζεται υποχρεωτικά από το αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 56 §1 του προαναφερθέντος νόμου, ακόμα και στην περίπτωση που το Κράτος δεν υποβάλει παρατηρήσεις (ανωτέρω παράγραφος 13).

51. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, οι ανωτέρω προθεσμίες μέχρι στιγμής φαίνεται να τηρούνται από τα αρμόδια δικαστήρια. Έτσι, όσον αφορά την δίκη η οποία κατέληξε στην απόφαση αρ. 4467/2012 του Συμβουλίου Επικρατείας, η αποζημιωτική προσφυγή ασκήθηκε στις 20 Απριλίου 2012, η συζήτηση έγινε στις 18 Σεπτεμβρίου 2012 και η προαναφερθείσα απόφαση του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου εκδόθηκε στις 19 Νοεμβρίου 2012. Επίσης, όσον αφορά την διαδικασία που κατέληξε στην απόφαση αρ. 1/2013 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η αποζημιωτική προσφυγή ασκήθηκε στις 27 Αυγούστου 2012, η συζήτηση έγινε στις 12 Δεκεμβρίου 2012 και η προαναφερθείσα απόφαση του ίδιου δικαστηρίου εκδόθηκε στις 28 Ιανουαρίου 2013.

No Φ 092.22/6739

γ) Η δικαστική δαπάνη της διαδικασίας

52. Όσον αφορά την δικαστική δαπάνη, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι δέχεται ότι το συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης μπορεί να δικαιολογεί έναν οικονομικό περιορισμό στην πρόσβαση του ενδιαφερόμενου στην δικαιοσύνη (*Kreuz κατά Πολωνίας*, αρ. 28249/95, §59, CEDH 2001-VI). Παρόλα αυτά ο περιορισμός της πρόσβασης στην δικαιοσύνη είναι σύμφωνος με το άρθρο 6§1 της Σύμβασης μόνον αν αποβλέπει σε έναν νόμιμο σκοπό και αν υπάρχει εύλογη σχέση αναλογίας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του επιδιωκόμενου σκοπού (*Weissman και λοιποί κατά Ρουμανίας*, αρ. 63945/00, §36, CEDH 2006-VII (αποσπάσματα)).

53. Στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 55 §4 του Νόμου 4055/2012, το ποσό του παραβόλου για την άσκηση αποζημιωτικής προσφυγής ορίζεται σε 200€, ποσό που αυτό καθεαυτό δεν είναι μη εύλογο. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, σύμφωνα με το άρθρο 57§3 του νόμου 4055/2012, εάν γίνει δεκτό το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης, η δικαστική δαπάνη που θα έχει καταβάλει ο ενδιαφερόμενος για την άσκηση της αίτησής του και την εκπροσώπησή του από δικηγόρο θα καταβληθούν από το Κράτος. Όσον αφορά την επιπλέον δαπάνη που προβλέπεται από το άρθρο 57§3 σε περίπτωση απόρριψης της αποζημιωτικής προσφυγής, το ποσό της οποίας κυμαίνεται μεταξύ του πενταπλασίου και του δεκαπλασίου του ποσού του παραβόλου το ανώτερο, το Δικαστήριο θεωρεί πως δεν είναι υπερβολική. Πράγματι, η δαπάνη αυτή αποσκοπεί κυρίως στο να αποθαρρύνεται η άσκηση προσφυγών προδήλως αβασίμων ή απαραδέκτων, αφού τέτοιες προσφυγές έχουν ως αποτέλεσμα την πρόσθετη επιβάρυνση, του ήδη επιβαρυνμένου πινακίου των διοικητικών δικαστηρίων. Ως προς αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι ο νόμος δεν προβλέπει μια άτεγκτη εφαρμογή της ρύθμισης αυτής από την στιγμή που εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια του αρμόδιου δικαστή να διατάξει την καταβολή

No Φ 092.22/6739

των ποσών αυτών, αφού αυτός εκτιμήσει «τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης». Επομένως, ο εθνικός δικαστής μπορεί να εξετάσει στοιχεία όπως η φερεγγυότητα του ενδιαφερομένου και να φροντίσει ώστε η εφαρμογή των προαναφερθεισών διατάξεων να μην οδηγήσει στη σιωπηρή παραίτηση των ενδιαφερομένων από την εν λόγω αποζημιωτική προσφυγή (προαναφερθείσα *Weissman* και λοιποί κατά *Ρουμανίας*, §§37 και 40).

ii: Τα κριτήρια που εφαρμόζονται στον υπολογισμό και την πληρωμή της αποζημίωσης

α) Το ποσό της επιδικασθείσας αποζημίωσης

54. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην απόφασή του υπ' αρ. 4467/2012, το Συμβούλιο της Επικρατείας επιδίκασε στον προσφεύγοντα το ποσό των 4.800€ για μια διαδικασία που διήρκεσε οκτώ έτη ενώπιόν του, για την ηθική του βλάβη. Επίσης, στην απόφασή του αρ. 1/2013, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών επιδίκασε στον ενδιαφερόμενο το ποσό των 3.000€ για την ηθική βλάβη που υπέστη εξαιτίας μιας διαδικασίας που διήρκεσε συνολικά πέντε έτη. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη δεχτεί (προαναφερθείσα απόφαση *Cocchiarella*, §97) ένα Κράτος που εξοπλίζεται με διάφορες προσφυγές, εκ των οποίων η μία αποσκοπεί στην επιτάχυνση της διαδικασίας και η άλλη είναι αποζημιωτικής φύσης, και οι αποφάσεις του, - σύμφωνα προς τη νομική παράδοση και το βιοτικό επίπεδο της χώρας- είναι ταχείες, αιτιολογημένες και εκτελούνται ταχύτητα, να επιδικάζει ποσά που, αν και κατώτερα από αυτά που επιδικάζει το Δικαστήριο, δεν είναι μη εύλογα.

55. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τα ποσά που επιδικάστηκαν από τις προαναφερθείσες αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων κυμαίνονται μεταξύ 60% και 80% των ποσών που επιδικάζει γενικά το Δικαστήριο σε παρόμοιες ελληνικές υποθέσεις. Θεωρεί ότι τέτοια ποσά, που επιδικάζονται λόγω ηθικής βλάβης, δεν είναι μη εύλογα,

No Φ 092.22/6739

δεδομένου ότι έχει ήδη κρίνει ότι η νέα αποζημιωτική προσφυγή πληρεί τις δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται στην απόφαση *Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί* (βλ. ανωτέρω παραγράφους 42-53, και *Tomasic κατά Κροατίας*, αρ. 21753/02, §32, 19 Οκτωβρίου, 19 Οκτωβρίου 2006). Επίσης λαμβάνει υπόψη του, επίσης, ότι το νέο αυτό ένδικο βοήθημα είναι πιο κοντά στον ενδιαφερόμενο και πιο προσβάσιμο απ'ό,τι η προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου (ΕΔΔΑ), ότι είναι ταχύτερο και ότι διεξάγεται στην γλώσσα του προσφεύγοντος. Επομένως, παρουσιάζει πλεονεκτήματα που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη (*προαναφερθείσα Cocchiarella*, §139).

B) Η επιμέλεια στην καταβολή της αποζημίωσης

56. Η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων που επιδικάζουν δίκαιη ικανοποίηση για θέματα υπερβολικής διάρκειας των διοικητικών διαδικασιών προβλέπεται στο άρθρο 58 του νόμου 4055/2012. Ειδικότερα, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου αυτού, η απόφαση με την οποία επιδικάζεται δίκαιη ικανοποίηση εκτελείται εντός έξι μηνών από την κοινοποίησή της στο Υπουργείο Οικονομικών. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η διάταξη αυτή εγγυάται την ταχεία εκτέλεση των αποφάσεων επί των αποζημιωτικών προσφυγών. Επίσης, διακρίνει δύο πρόσθετα στοιχεία του ίδιου νόμου που εγγυώνται την έγκαιρη εκτέλεση των αποφάσεων αυτών. Κατά πρώτον, σύμφωνα με το άρθρο 56 §5 του ίδιου νόμου, η απόφαση που εκδίδεται από το αρμόδιο δικαστήριο επί αίτησης αποζημίωσης δεν επιδέχεται κανένα ένδικο μέσο. Δεύτερον, σύμφωνα με το άρθρο 58 §1 του ίδιου νόμου, ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου εάν δεν του καταβληθεί η αποζημίωση εντός έξι μηνών.

57. Το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι η αποζημιωτική προσφυγή που εισήχθη στο ελληνικό νομικό σύστημα με το Νόμο 4055/2012 μπορεί να θεωρηθεί ως μια πραγματική και προσβάσιμη προσφυγή που επιτρέπει την

No Φ 092.22/6739

καταγγελία της υπέρβασης της «λογικής προθεσμίας» στα πλαίσια των δικαστικών διαδικασιών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

δ) Γενικό συμπέρασμα

58. Έχοντας υπόψη τις σκέψεις αυτές, το Δικαστήριο έχει πειστεί ότι οι προσφυγές που επιτρέπουν την επιτάχυνση της διαδικασίας και την αποζημίωση των ενδιαφερομένων είναι πραγματικές προσφυγές, αφού μπορούν συγχρόνως να εμποδίσουν την εξακολούθηση της επικαλούμενης παραβίασης του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εξεταστεί η υπόθεσή του χωρίς υπερβολική καθυστέρηση και να αποκατασταθεί δεόντως η παραβίαση που έγινε. Επιπροσθέτως, οι πρόσφατες αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, που αφορούν τα άτομα στα οποία επιδικάστηκε αποζημίωση λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, αποδεικνύουν ότι η εν λόγω αποζημιωτική προσφυγή είναι πραγματική όχι μόνον από νομικής άποψης, αλλά και στην πράξη. Συνεπώς, η προσφυγή αυτή είναι σύμφωνη προς την υποχρέωση του καθ' ου η προσφυγή Κράτους να διασφαλίσει την ύπαρξη πραγματικών ένδικων μέσων για την εκδίκαση των ισχυρισμών περί παραβιάσεων των ατομικών δικαιωμάτων που προστατεύονται από την Σύμβαση.

3. Κρίση της περίπτωσης της προσφεύγουσας

59. Στην υπό κρίση υπόθεση, η δικαστική διαδικασία άρχισε στις 20 Μαΐου 1986 με την προσφυγή στο Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης και ολοκληρώθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2012 με την καθαρογραφή και την επικύρωση της απόφασης αρ. 451/2012 του Συμβουλίου Επικρατείας. Το Δικαστήριο θα εξετάσει χωριστά την διαδικασία ενώπιον των δύο αυτών δικαστηρίων αφού, σύμφωνα με το άρθρο 55 §1 του Νόμου 4055/2012, κάθε αίτηση αποζημίωσης ασκείται χωριστά για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας. Επομένως, θα πρέπει να αποφανθεί για το αν η αποζημιωτική προσφυγή ήταν στην διάθεση της προσφεύγουσας για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας.

No Φ 092.22/6739

A) Όσον αφορά την διαδικασία ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης

60. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η διαδικασία ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης ολοκληρώθηκε στις 29 Ιουλίου 1988, με τη δημοσίευση της απόφασης αρ. 132/14988. Καθώς ο Νόμος 4055/2012 τέθηκε σε ισχύ στις 2 Απριλίου 2012 είναι προφανές ότι η προσφεύγουσα εταιρεία δεν μπορούσε να ασκήσει ούτε την αίτηση επιτάχυνσης της διαδικασίας που προβλέπεται από το άρθρο 60 §3 ούτε την αποζημιωτική προσφυγή που προβλέπεται από τα άρθρα 53 και 55 του ίδιου νόμου, αφού οι προαναφερθείσες προσφυγές δεν ήταν διαθέσιμες εκείνη την εποχή. Επομένως, θα πρέπει να απορριφθεί η ένσταση της Κυβέρνησης για μη εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων όσον αφορά την διαδικασία ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης.

61. Όσον αφορά την ουσία της αιτίας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η επίδικη διαδικασία διήρκεσε περίπου δύο έτη και δύο μήνες. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα εταιρεία, όπως τα παραδέχεται και η ίδια, είναι υπαίτια για την καθυστέρηση άνω του ενός έτους, δηλαδή για την περίοδο από 17 Δεκεμβρίου 1986 έως 17 Φεβρουαρίου 1988 (ανωτέρω παράγραφος 25), το Δικαστήριο θεωρεί ότι η διάρκεια ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης δεν ήταν «μη λογική».

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το τμήμα αυτό της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 35 §§3α) και 4 της Σύμβασης.

B) Όσον αφορά την διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας

62. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 59 §3 του νόμου 4055/2012, η αίτηση επιτάχυνσης της διαδικασίας δεν μπορεί να ασκηθεί παρά για τα ένδικα μέσα που ασκήθηκαν μετά τις 16 Σεπτεμβρίου

No Φ 092.22/6739

2012. Επομένως, η προληπτική αίτηση επιτάχυνσης στην προκειμένη περίπτωση δεν ήταν διαθέσιμη για την προσφεύγουσα εταιρεία όσον αφορά την διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

63. Όσον αφορά την αποζημιωτική προσφυγή, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η παρούσα προσφυγή ασκήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 23 Ιουνίου 2010, δηλαδή πριν την έναρξη ισχύος του Νόμου 4055/2012 στις 25 Απριλίου 2012. Κατά πρώτον, θεωρεί ότι λαμβάνοντας υπόψη τη φύση του νόμου αυτού και το πλαίσιο στο οποίο αυτός εισήχθη, το Δικαστήριο δικαιολογείται να κάνει μια εξαίρεση στην γενική αρχή σύμφωνα με την οποία η αποτελεσματικότητα ενός συγκεκριμένου ένδικου βοηθήματος πρέπει να κρίνεται κατά την ημερομηνία άσκησης της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου (ανωτέρω παράγραφος 31).

64. Επίσης, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η απόφαση αρ. 451/2012 του Συμβουλίου Επικρατείας δημοσιεύθηκε στις 6 Φεβρουαρίου 2012, δηλαδή πριν τεθεί σε ισχύ ο νόμος 4055/2012. Λαμβάνει υπόψη του ότι το επιχείρημα της Κυβέρνησης, ότι δηλαδή ο νόμος αυτός δεν απαγορεύει στους ενδιαφερομένους να προσφύγουν στα αρμόδια δικαστήρια για τις δικαστικές διαδικασίες που ολοκληρώθηκαν πριν αυτός τεθεί σε ισχύ και εντός της προθεσμίας που προβλέπεται από το άρθρο 55 του ίδιου νόμου, επιβεβαιώνεται από τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, ιδίως από τις αποφάσεις αρ. 4467/2012 του Συμβουλίου της Επικρατείας και αρ. 1/2013 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών (ανωτέρω §§16-17). Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση η προσφεύγουσα εταιρεία είχε την δυνατότητα να προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 2 Απριλίου 2012, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ ο νόμος 4055/2012 και 6 Αυγούστου 2012, οπότε και έληγε η προθεσμία που προέβλεπε το άρθρο 55 §1 του προαναφερθέντος νόμου.

No Φ 092.22/6739

65. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, εν όψει των σκέψεών του ως προς το θέμα της καθαρογραφής της απόφασης 451/2012 του Συμβουλίου της Επικρατείας (ανωτέρω παράγραφος 48), η προσφεύγουσα εταιρεία είχε επίσης τη δυνατότητα, κατά την άσκηση της προσφυγής της και καθ' όλη την διάρκεια της αποζημιωτικής διαδικασίας που προβλέπεται από το άρθρο 55§1 του Νόμου 4055/2012, να παραπονεθεί για την ενδεχόμενη καθυστέρηση της καθαρογραφής και της έκδοσης επικυρωμένου αντιγράφου της απόφασης. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι στις 6 Φεβρουαρίου 2012, ημερομηνία δημοσίευσης της εν λόγω απόφασης, η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας έκλεινε συνολικά πάνω από είκοσι τρία έτη, δηλαδή διάρκεια κατ'εξοχήν υπερβολική για ένα μόνο βαθμό δικαιοδοσίας. Επομένως, κατά την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ ο νόμος 4055/2012, η προσφεύγουσα εταιρεία μπορούσε δικαιολογημένα να παραπονεθεί ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, με βάση το νόμο αυτό, για την καθυστέρηση της διαδικασίας, και μάλιστα χωρίς να περιμένει την καθαρογραφή της προαναφερθείσας απόφασης.

66. Με βάση τα ανωτέρω, και ιδίως τις σκέψεις του Δικαστηρίου για την αποτελεσματικότητα της σχετικής αποζημιωτικής προσφυγής (ανωτέρω §§41-57), το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση η προσφεύγουσα εταιρεία υποχρεούνταν, από το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης, να κάνει χρήση της προσφυγής αυτής. Θεωρεί ότι από μόνο του το γεγονός ότι η προσφεύγουσα εταιρεία είχε αμφιβολίες για τις πιθανότητες ευδοκίμησης της προσφυγής αυτής –που, παρόλα αυτά δεν ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία– δεν μπορεί να αποτελέσει έγκυρο λόγο που να δικαιολογεί την μη χρήση αυτής (*Akdivar και λοιποί κατά Τουρκίας*, 16 Σεπτεμβρίου 1996, §71, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV). Εξάλλου, σημειώνει ότι δεν εντοπίστηκε καμία εξαιρετική περίπτωση ικανή να απαλλάξει την προσφεύγουσα εταιρεία από την υποχρέωση να εξαντλήσει αυτό το ένδικο μέσο.

No Φ 092.22/6739

67. Επομένως, από την στιγμή που η προσφεύγουσα εταιρεία δεν έκανε χρήση του προαναφερθέντος ένδικου μέσου, η αιτίασή της υπό το πρίσμα του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης, πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§1 και 4 της Σύμβασης, όσον αφορά την διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

68. Όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από το άρθρο 13 της Σύμβασης, έχοντας υπόψη τις προηγούμενες σκέψεις (ανωτέρω παράγραφοι 61 και 66) είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §3(α) και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Søren Nielsen
Γραμματέας

Isabelle Berro-Lefèvre
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα